

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

КРЕВСЬКА Ольга Олександрівна

УДК 159.923:316.6:32(043.3)

**МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОЕФЕКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ**

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата психологічних наук

Луцьк – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, Міністерство освіти і науки України

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор
Вірна Жанна Петрівна,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки,
декан факультету психології та соціології

Офіційні опоненти: доктор психологічних наук, професор
Сердюк Людмила Захарівна,
Інститут психології імені Г.С. Костюка
НАПН України,
завідувач лабораторії особистості
імені П.Р. Чамати

кандидат психологічних наук
Фінів Ольга Ярославівна,
Львівський державний університет
внутрішніх справ,
доцент кафедри психології управління

Захист відбудеться 11 травня 2018 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 32.051.05 у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки за адресою: вул. Потапова, 9, м. Луцьк, 43024.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті <http://eenu.edu.ua> та у бібліотеці Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за адресою: вул. Винниченка, 30 а, м. Луцьк, 43024.

Автореферат розісланий 10 квітня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. Я. Малімон

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Економічний розвиток та престиж держави визначається здатністю до швидкого та ефективного реагування на технологічні зміни шляхом активізації розробки, впровадження і поширення нововведень, що тісно пов'язано із особистісними якостями їхніх виконавців, з поміж яких особливо виокремлюється самоефективність особистості. Психологічний феномен самоефективності як важливої особистісної характеристики, яка переважно проявляється через прийняття відповідальності за соціальні наслідки своєї поведінки, а також віру у власну спроможність вирішувати поставлені завдання й долати труднощі, базується на ідеях позитивної природи людини та її моральних ідеалів, що є вкрай необхідним для сучасного українського суспільства.

Розробка проблеми самоефективності започаткована наприкінці ХХ сторіччя. Починаючи з праць засновника концепції самоефективності А. Бандури, в подальшому психологи конкретизували зміст та специфіку її прояву через призму таких категорій, як самоконтроль, самовизначення, компетентність, здібності (К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, А. Брушлинський, Ж. Вірна, Ю. Козелецький, С. Рубінштейн, Т. Титаренко та ін.), деталізуючи її структуру, механізми і здатності (М. Гайдар, Є. Головіна, Ю. Забродін, О. Карпов, С. Максименко, Л. Сердюк, І. Скотнікова та ін.) й розробляючи систему психодіагностичних засобів (К. Бік, М. Єрусалем, Дж. Маддукс, В. Ромек, Т. Хомуленко, Р. Шварцер, М. Шеєр та ін.).

Зазначимо, що самоефективність є важливим показником успішності особистості, що тісно взаємопов'язано із реалізацією у професійній сфері. Водночас реалії розвитку сучасної психології усе частіше заявляють про відсутність логічно структурованого й цілісного розуміння самоефективності особистості внаслідок того, що особливості суспільного розвитку зумовлюють функціонування таких проявів у людських стосунках як авторитарність, маніпулятивність, відчуженість тощо, а їхня специфіка відображається й на професійній діяльності в контексті стилю управління, спрямованості спілкування та міжособистісних стосунків (Т. Адорно, Б. Альтмейер, В. Баязітов, С. Братченко, Дж. Даккіт, Є. Климов, Л. Уманський та ін.). Особливо це стосується фахівців, що належать до системи професійних відносин «людина-людина», де проблематика самоефективності вимагає ретельнішого її вивчення як характеристики особистості успішного професіонала (В. Андреев, М. Вудкок, Д. Френсіс, Л. Зайверт, М. Лукашевич, О. Хроленко, Б. Швальбе, Х. Швальбе та ін.).

В багаточисельних наукових доробках вивчення структури і компонентів професійної самоефективності особливе місце відводиться дослідженню

мотиваційних чинників як базових щодо визначення конструктивних, а в деяких випадках і компенсаційно-конструктивних характеристик фахівця. Загалом питання, що розкривають мотиваційні особливості професійної самоефективності, залишаються недостатньо вивченими, незважаючи на те, що сучасне суспільство потребує фахівців, здатних до адекватної оцінки власних здібностей і дій та впевнених у постановці й реалізації цілей професійної діяльності. Останнім часом дослідницькі стратегії прикладного вивчення професійної самоефективності все частіше стосуються фахівців політичної сфери діяльності, що логічно доповнює психологічний арсенал сприяння демократизації суспільства внаслідок аналізу індивідуальної активності суб'єктів політичної взаємодії на етапах їхнього професійного навчання і власне професійної реалізації.

Таким чином, актуальність означеної проблеми, її недостатня теоретико-емпірична розробленість у науковій психології, а також соціальний запит щодо її прикладного вивчення зумовили вибір теми дисертаційної роботи «Мотиваційні чинники професійної самоефективності особистості».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до наукової теми кафедри загальної та соціальної психології і соціології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Методологія і практика дослідження особистості» та є складовою комплексної науково-дослідної теми «Психологія професіоналізму особистості: технології професійного самозбереження в практиці» (номер державної реєстрації 0113U002217), що координується Міністерством освіти і науки України. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від 25.12.2014 р.).

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й емпіричному виявленні мотиваційних чинників професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості.

Мета дослідження передбачає послідовне вирішення низки **завдань**:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості.

2. Розробити теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості.

3. Емпірично з'ясувати психологічний зміст мотиваційних чинників професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості.

4. Обґрунтувати мотиваційні ознаки конструктивного / компенсаційно-конструктивного профілів особистості в межах її політичної реалізації.

Об'єктом дослідження є професійна самоефективність особистості.

Предметом дослідження є мотиваційні чинники професійної самоефективності особистості.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали положення психологічної науки про: сутність і розвиток особистості в процесі діяльності (А. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтєв, С. Максименко, С. Рубінштейн та ін.); феномен самоефективності у різноманітних підходах визначення його моделей, форм, типів і структури (А. Бандура, Р. Гарднер, Е. Десі, М. Енеєва, І. Кондаков, Д. Мак-Клелланд, С. Пантелєєва, Р. Райян, І. Скотнікова, Р. Стенберг, Х. Хекхаузен та ін.); структурно-функціональний зміст професійної компетентності фахівця (В. Бодров, Р. Вайсман, Ж. Вірна, Т. Гордєєва, Е. Зеєр, Л. Мітіна, Н. Пророк, Л. Сердюк, О. Фінів, В. Чернобровкіна та ін.) і, зокрема, в межах політичної реалізації особистості (І. Алексеєнко, С. Беллієр, В. Васютинський, Р. Даль, Г. Дилигенський, Ф. Кирилюк, О. Лактіонов, Д. Ольшанський, В. Татенко, П. Фролов, Е. Фром, Т. Хомуленко та ін.); вплив мотиваційної сфери на політичну соціалізацію особистості (Т. Адорно, І. Вільчинська, В. Іванов, Р. Інглхарт, Д. Крамер, Н. Макіавеллі, В. Москаленко, Д. Олстед, Г. Пушкарьова, О. Юрьєв та ін.).

Для реалізації поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, систематизація наукової літератури з питань вивчення проблеми мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості); *емпіричні* (спостереження; тестування із використанням методик: шкала самоефективності В. Ромека, методика діагностики мотиваційних орієнтацій у міжособистісних комунікаціях (І. Ладанов, В. Уразаєва), методика діагностики перцептивно-інтерактивної компетентності (варіант М. Фетискіна), методика виміру рівня макіавеллізму особистості (МАК-шкала), опитувальник «Як ви ставитеся до змін» (К. Фрайлінгер), опитувальник «Як виміряти особистість» (Г. Айзенк), методика «Ієрархія потреб» в модифікації І. Акіндінової, форма вивчення особистості (PRF) Д. Джексона, методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса); *методи статистичної обробки даних*: критерій нормальності Колмогорова-Смирнова (для визначення міри відповідності емпіричного розподілу нормальному з метою адекватного вибору подальших методів обробки емпіричних даних); критерій Краскела-Уоллеса (для встановлення міжгрупових відмінностей особистісно-поведінкових характеристик мотиваційних чинників професійної самоефективності на основі емпіричних результатів, отриманих після констатувального експерименту); факторний аналіз (для мінімізації кількості змінних та концентрації інформації про особистісно-поведінкові характеристики професійної самоефективності респондентів у формі невеликого масиву даних); множинний регресійний аналіз (МРА) (для встановлення взаємозв'язку між залежною змінною

(результуючою) та кількома іншими змінними (вихідними) з метою встановлення найбільш прогностичних детермінант професійної самоефективності особистості представників усіх вибірок). Статистична обробка даних здійснювалась за допомогою комп'ютерного забезпечення SPSS для Windows версія 13.0.

Вибірку дослідження склали працівники Апарату Верховної Ради України (народні депутати, помічники-консультанти) віком від 25-ти до 52-х років (n=107); студенти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (студенти – майбутні психологи віком від 18-ти до 22-х років (n=98) та студенти-політологи віком від 18-ти до 22-х років (n=86).

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в тому, що:

вперше запропоновано підхід, відповідно до якого професійна самоефективність особистості в межах її політичної реалізації зумовлена мотиваційними чинниками у комплексі особистісно-поведінкових властивостей; з'ясовано психологічний зміст мотиваційних чинників професійної самоефективності та верифіковано їхні конструктивно-гармонійні, внутрішньо-компетентнісні і зовнішньо-регламентовані ознаки; запропоновано теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності в сфері політичної реалізації особистості;

удосконалено наукові уявлення про особистісну й результативну складові професійної самоефективності особистості як форми реалізації власних здібностей і компетентностей та відповідного моделювання зовнішньої поведінки, яка відповідає умовам професійних вимог; зміст внутрішніх і зовнішніх стандартів мотивації професійної самоефективності; компенсаційний зміст внутрішньо-компетентнісних і зовнішньо-регламентованих мотиваційних чинників професійної самоефективності;

подальшого розвитку набули положення щодо диференціації мотиваційних чинників професійної самоефективності внаслідок виокремлення конструктивного та компенсаційно-конструктивного профілів особистості в межах її політичної реалізації.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що отримані результати та висновки можуть бути використані як психодіагностичні орієнтири для розробки конкретних рекомендацій щодо оптимізації професійної самоефективності особистості в сфері політичної реалізації та психокорекційних заходів з фахівцями політичного напрямку для вдосконалення системи їхнього самоменеджменту. Результати дисертаційного дослідження можуть використовуватися при викладанні навчальних дисциплін «Загальна психологія», «Диференціальна психологія», «Психологія особистості», «Політична психологія», «Соціальна психологія».

Результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (№ 03-28/02/306 від 02.02.2018 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (№ 5/8 від 23.01.2018 р.), Хмельницького національного університету (№ 7 від 15.01.2018 р.), Житомирського державного університету імені Івана Франка (№ 666 від 05.02.2018 р.); у психологічну практику роботи управління кадрів Апарату Верховної Ради України (№ 20-26/2792 від 27.10.2017 р.) та Асоціації випускників Програми стажування у Верховній раді України та центральних органах влади ГО «Ліга інтернів» (№ 05/11 від 07.12.2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації відображено в публікаціях автора, обговорено на засіданнях кафедри загальної і соціальної психології та соціології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Результати проведеного дослідження доповідалися автором на *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Психологія професійної безпеки особистості» (Луцьк, 2015); «Особистість та суспільство: методологія і практика сучасної психології» (Луцьк, 2015, 2016); «Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід» (Харків, 2015); «Особистість у соціальному, віковому та клінічному вимірі сучасного життя» (Луцьк, 2016); «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання» (Київ, 2015); «Актуальні проблеми психології особистості та міжособистісних взаємин» (Кам'янець-Подільський, 2016); «Психологія. Цінності. Духовність» (Луцьк, 2017); *всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах*: «Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і практика» (Полтава, 2015); «Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук» (Харків, 2016); «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології» (Львів, 2017).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 13 публікаціях, з яких 5 статей опубліковано у виданнях, що включені до переліку фахових у галузі психології, 1 стаття – в міжнародному періодичному виданні з психології, 7 – у збірниках наукових праць та матеріалів конференцій.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, п'яти додатків, списку використаних джерел (242 найменування, з них 34 – іноземною мовою). Робота містить 19 таблиць і 19 рисунків. Основний зміст дисертації представлений на 175 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито методологічні та теоретичні

засади дослідження, висвітлено наукову новизну і практичну значущість роботи; наведено дані про апробацію і впровадження результатів дослідження у практику, подано інформацію про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі *«Теоретичний аналіз наукових підходів до вивчення професійної самоефективності особистості»* запропоновано теоретичне узагальнення основних напрямів вивчення проблеми самоефективності загалом і професійної самоефективності особистості зокрема, розглянуто її зміст і структуру як професійно необхідної характеристики сучасного фахівця, який працює в системі професійних відносин «людина-людина», що забезпечує успішність його професійної діяльності. Здійснено аналіз мотиваційних координат професійної самоефективності особистості та обґрунтовано їхній інтегративний зміст в детермінації професійної самоефективності особистості.

Розглянуто концепцію самоефективності А. Бандури, де деталізовано основні характеристики самоефективності, її рівні й механізми прояву, визначено самоефективність як усвідомлену здатність людини протистояти складним ситуаціям та впливати на ефективність діяльності й функціонування особистості загалом. Окреслено базові зовнішні й внутрішні ознаки розвитку самоефективності в ході життя людини. Зазначено основні теоретико-методологічні позиції вивчення самоефективності в психологічних теоріях особистості А. Адлера, А. Бека, Р. Гарднера, А. Елліса, К. Левіна, А. Маслоу, Г. Олпорта, К. Роджерса, Р. Стенберга, З. Фройда, К. Юнга. Особливу увагу приділено такому фундаментальному напрямку сучасної психології, як мотивація досягнень (Д. Мак-Клелланд, Х. Хекхаузен, Л. Абрамсон, Г. Мюррей, С. Петерсон, М. Селігман та ін.); виокремлено теорію самодетермінації особистості та особистісної автономії (Е. Десі, Р. Райан). Розглянуто конструкт самоефективності в сучасних вітчизняних дослідженнях (М. Гайдар, Т. Гордєєва, І. Кон, І. Кондаков, Р. Кричевський, С. Кучеренко, С. Пантелеєв, Н. Пророк, М. Енеєва, Л. Сердюк, І. Скотнікова, та ін.).

Окреслено прикладний зміст вивчення самоефективності особистості в межах психології здоров'я, вікової, педагогічної, соціальної та професійної психології. Зазначено, що професійна самоефективність розглядається в контексті професійної успішності особистості і діяльності (Ж. Вірна, А. Губіна, А. Деркач, Е. Зеєр, О. Кокун, Д. Несдел, К. Пинтер, Н. Пов'якель, Ю. Поваренков та ін.). Соціальну зумовленість професійної самоефективності розкрито через аналіз когнітивного компонента структури професійної Я-концепції особистості (Л. Засекіна, О. Колобова, І. Кондаков, С. Пантелеєв, О. Рикель, І. Скотнікова та ін.); уявлення про професійні компетентності (Т. Васильєва, М. Гайдар, Т. Гордєєва, А. Ерозкан, А. Маркова, Д. Несдел, К. Пинтер та ін.); зв'язок із показниками продуктивності праці, ступенем активності й наполегливості в роботі (Н. Бенц, Є. Головіна, Р. Дешон,

Ф. Лутанс, Дж. Маддукс, Ю. Назар, Г. Сміт, А. Стайкович, М. Шеєр, А. Шмідт та ін.); ознаки кар'єрного успіху та успішної професійної самореалізації (Н. Беєц, О. Бажин, І. Ващенко, Ю. Гочаров, М. Енеєва, Є. Могильовкін, Г. Хаккет та ін.). Окремо наголошено на вивченні суб'єктних характеристик особистості, серед яких, в межах вивчення професійної самоефективності, особливої уваги заслуговує феномен професійного самоздійснення (М. Боришевський, І. Євченко, В. Клочко, О. Кокун, С. Кучеренко, Л. Сердюк, К. Фоменко та ін.).

Аналіз сучасного стану дослідження феномену професійної самоефективності особистості в психологічній науці дав змогу обґрунтувати мотиваційні ознаки її прояву. Зокрема, визначено поняття мотивації і мотиву, зазначено основні характеристики і проблемні аспекти мотивації та систематизовано основні підходи у вивченні мотивації людини (Л. Божович, Є. Ільїн, М. Магомед-Емінов, С. Максименко, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Х. Хекхаузен та ін.). Основну увагу зосереджено на системних ідеях вивчення мотиваційної сфери особистості, які є невід'ємною частиною сучасних досліджень проблем мотивації професійної самоефективності особистості (В. Асєєв, В. Ковальов, К. Мадсен, В. Морозов, Е. Ноулс, М. Роговін, В. Чудновський та ін.).

Проблема мотивації професійної самоефективності переважно стосується опису структури, механізмів і процесу функціонування мотивації досягнення. Детально проаналізовано модель мотивації ризикового вибору Дж. Аткінсона; наукову позицію вивчення мотиваційних настановлень в структурі мотивації досягнення Х. Шмальта; теорію каузальної атрибуції Б. Вайнера; соціокогнітивний підхід до пояснення механізмів функціонування мотивації досягнення К. Двека; теорію сприймального контролю Е. Скіннера; теорію внутрішньої мотивації Е. Десі та Р. Райяна; теорію мотивації А. Маслоу.

Систематизовано наукові здобутки вітчизняних психологів у сфері мотивації досягнення, а саме проаналізовано: інтегративну модель мотивації досягнення в діяльності (Т. Гордеєва); взаємозв'язок мотивації досягнення з професійною діяльністю індивіда через фактор професійної самооцінки (О. Козієвська); програму і модель розвитку мотивації досягнення, де процес розвитку мотивації розглядається як навмисне організована діяльність (М. Кондратьєва); мотивацію як сукупність усіх особистісних і ситуативних факторів, які спонукають людину до активної діяльності (С. Занюк); виживання, результативність та ефективність як умови успішної професійної діяльності (І. Тимошенко); об'єктивні параметри успішності особистості (Я. Кохан); зовнішні і внутрішні ознаки успішності особистості (О. Назарук); ціннісні координати успіху й успішності в мотиваційно-потребовій системі особистості (В. Чернобровкіна); основні сфери вияву екстеріоризованого та

інтеріоризованого успіху (С. Пакуліна); ознаки зовнішньої та внутрішньої успішності (Л. Подкоритова); особистісні та соціетальні фактори успіху (І. Городняк); результативні детермінанти успішності діяльності (Ж. Вірна).

У завершенні аналітичного огляду зазначено, що професійна самоефективність вивчається науковцями з огляду на взаємодоповнюючі підходи до аналізу цієї проблеми.

У **другому розділі** «*Концептуальні засади емпіричного вивчення мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості*» висвітлено концептуальні та методологічні засади дослідження й окреслено процедурно-методичну організацію емпіричного вивчення проблеми.

Проведений теоретичний аналіз різноманітних підходів до вивчення проблеми мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості дає змогу розуміти *професійну самоефективність* як усвідомлену здатність фахівця вирішувати складні професійні ситуації, ефективно виконувати професійну діяльність завдяки сформованим компетенціям і мобілізації здібностей. Щодо професійної самоефективності в межах політичної реалізації, то з огляду на зміст особистісної реалізації в політичній сфері, слід наголосити на сформованих у людини політичних установках і компетенціях, які визначають ціннісні пріоритети в побудові соціально-політичної позиції.

Передусім йдеться про сформованість політичної компетентності як володіння широким, сучасним комплексом знань про політику, умінням їх застосовувати на практиці в політичному житті суспільства, авторитет політолога чи політика (С. Беллієр, В. Васютинський, Р. Даль, Д. Ольшанський, Ю. Підлісна, В. Татенко, П. Фролов та ін.). Водночас, розглядаючи компетентнісну реалізацію особистості в межах політичної сфери, варто наголосити, що так звана «політична компетентність» проявляється й поза межами професійної політичної реалізації, й пов'язана із активністю особистості у політичному процесі (І. Алексеєнко, І. Вільчинська, О. Демидов, Г. Дилигенський, А. Федосєєв, О. Юр'єв та ін.). З огляду на різноманітні інтерпретаційні позиції щодо вираження ставлення до політичного процесу як прояву політичної активності, а саме йдеться про політичну самосвідомість, ідеологію (Л. Альтюссер), картину світу (В. Петренко, О. Мітіна), політичне знання (Дж. Заллер), політичний менталітет (О. Шестопал, Л. Гозман), політичне мислення (Дж. Адельсон), суб'єктивну картину світу (К. Єгорова-Гантман), систему когнітивних і мотиваційних структур (габітус) (П. Бурдьє), політичну психіку (В. Сморгунова), суб'єктивне поле політики (Г. Пушкарьова), політичну ментальність (А. Шоркін, В. Іванов, М. Назаров) нами наголошено на її мотиваційній складовій, адже активна особистість селекціонує з політичних процесів усе, що відповідає її потребам і

переконанням (Т. Адорно, Т. Гарр, В. Іванов, Р. Інглхарт, Д. Крамер, Г. Лассуелл, Н. Макіавеллі, В. Москаленко, Д. Олстед та ін.).

Розроблено теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації, у якій виокремлено *особистісну* і *результативну* складові, кожна з яких завдяки внутрішнім і зовнішнім стандартам мотивації професійної самоефективності визначає відповідно міру успішності особистості й успішності діяльності (рис. 1).

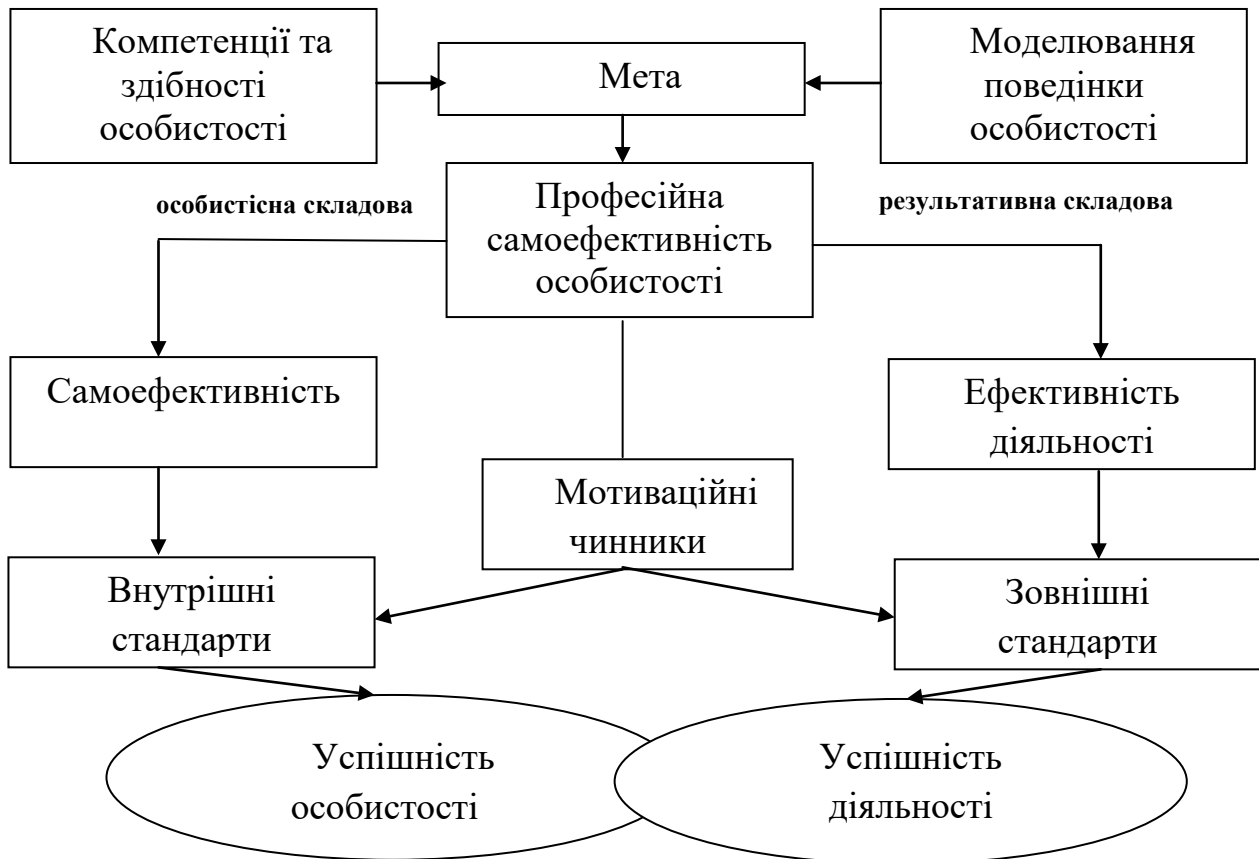

Рис. 1. Теоретична модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості

Теоретичне моделювання мотиваційної детермінації професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості виступає організаційною схемою щодо перевірки висунутого припущення, що сукупність мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації як цілісне диспозиційне утворення є динамічною єдністю зовнішнього і внутрішнього мотиваційного спонукання, комбінації співвідношення яких відображаються у конструктивному / компенсаційно-конструктивному профілях особистісно-поведінкових властивостей досліджуваних з різним рівнем політичної реалізації.

Обґрунтовано програму дослідження мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації; описано

характеристику психодіагностичного інструментарію, який застосовано у дослідженні; конкретизовано використання різносторонніх методів математичної статистики для аналізу й узагальнення отриманих психодіагностичних даних.

У **третьому розділі** *«Результати емпіричного вивчення мотиваційної детермінації професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості»* викладено основний матеріал емпіричного дослідження й обґрунтовано відмінності мотиваційних характеристик конструктивного/компенсаційно-конструктивного профілів особистості з різним рівнем політичної реалізації.

Представлено опис результатів емпірико-діагностичного вивчення мотиваційних чинників професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості на вибірці: група 1 – працівники Апарату Верховної Ради України (народні депутати, помічники-консультанти); група 2 – студенти-психологи; та група 3 – студенти-політологи.

Застосування Z-критерію нормальності Колмогорова-Смирнова підтвердило те, що розподіл усіх діагностованих показників істотно відрізняється від нормального в досліджуваних групах на рівні $p \leq 0,05$. Тому для перевірки гіпотези щодо відмінностей мотиваційних чинників професійної самоефективності представників різних груп було застосовано непараметричний критерій Н Крускала-Уоллеса. Статистично значущими виявились відмінності між переважною більшістю діагностичних критеріїв ($p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$, $p \leq 0,001$), окрім таких показників, як схильність до соціалізму, агресія, уникнення ризику, імпульсивність, спрямованість на себе, спрямованість на спілкування, спрямованість на справу. Тому перераховані шкали в подальшому не враховувалися в аналізі емпіричних даних.

Проведення факторизації методом головних компонент із варімакс-обертанням матриці психологічних показників дало змогу отримати однозначно інтерпретовану факторну структуру мотиваційних детермінант професійної самоефективності особистості у кожній із досліджуваних груп. В групі 1 (працівники Верховної ради України) факторну модель складають: «гармонійність» (майже 11 % дисперсії); «витриманість» (10,6 %), «інтолерантний традиціоналіст» (7,8 %), «загальна зацікавленість» (5,1 %), «потреба в повазі» (близько 5 %), «потреба в порядку» (4,4 %), «потреба в досягненні» (4,4 %), «соціальна адаптивність» (4,3 %), «комунікабельність» (4,3 %) і «орієнтація на гру» (4,2 %).

В групі 2 (студенти-психологи) факторну структуру мотиваційних детермінант професійної самоефективності складають показники: «взаємопізнання» (11,7 % дисперсії), «гармонійність» (8 %), «безпечність» (5,7 %), «готовність допомогти» (5,5 %), «лібералізм» (5,1 %), «домінантність»

(4,7 %), «традиціоналіст» (4,7 %), «орієнтація на гру» (4,6 %), «потреба в підтримці» (4,5 %) і «реакційність» (4,3 %).

В групі 3 (студенти-політологи) факторну структуру мотиваційних детермінант професійної самоефективності складають показники: «взаєморозуміння» (6 % дисперсії), «дозволеність» (5,1 %), «загальна зацікавленість» (4,8 %), «расизм» (4,7 %), «релігійність» (4,5 %), «традиціоналіст» (4,2 %), «потреба у приверненні уваги» (4,1 %), «уникнення досягнення» (майже 4 %), «пацифізм» (3,5 %) і «лібералізм» (3,4 %).

Внаслідок застосування регресійного аналізу виокремлено такі найсуттєвіші прогностичні детермінанти професійної самоефективності (як залежної змінної) в групі працівників Верховної ради України: «гармонійність» ($\beta=0,305$), «комунікабельність» ($\beta=0,279$), «потреба в порядку» ($\beta=0,265$), «потреба в досягненні» ($\beta=-0,161$). Рівень професійної самоефективності працівників Верховної ради України в комплексі їхніх особистісно-поведінкових властивостей та характеристик найбільшою мірою визначають мотиваційні чинники, що складають внутрішні стандарти в сфері їхньої інтеракційної активності, а саме: орієнтація на досягнення компромісу, орієнтація на адекватність і розуміння партнера, а також орієнтація на його прийняття. Вони вміють впливати на оточуючих, доброзичливі, цілеспрямовані, вирізняються безконфліктним ставленням до себе та інших, оптимізмом і впевненістю в своїх силах, що знаходить вираження в толерантності до недоліків інших, сформованому прагненні піклуватися про близьких, емпатійності та дружелюбності; на фоні вміння вирішувати продуктивні завдання в процесі спілкування та міжособистісної взаємодії їм властиве виражене прагнення до соціального статусу внаслідок визнання оточуючими, престижу, соціального впливу та влади, чим і можна пояснити виявлені маніпуляційні тенденції у взаємодії з іншими людьми, що часом можуть супроводжуватися елементами домінантності, авторитарності і критичності; поведінкова потреба в порядку демонструє виражений педантизм, прагнення до приємного оточення і комфорту, який вдало поєднується із самореалізаційним стимулом творчої праці й особистісної автономії; їхня потреба в досягненні проявляється у прагненні до успіху та лідерських позиціях, що визначають особистісну відповідальність та впевненість.

Для студентів-психологів найбільший внесок у дисперсію залежної змінної «самоефективність» внесли такі фактори, як «готовність допомогти» ($\beta=0,552$), «реакційність» ($\beta=-0,478$), «домінантність» ($\beta=0,213$) і «взаємопізнання» ($\beta=0,209$). Психологічний зміст домінуючих факторів показує, що мотиваційні чинники самоефективності цих досліджуваних локалізовані у поведінковій потребі готовності допомогти, яка визначає суть професійної діяльності психолога, а саме виражається у прагненні цих майбутніх фахівців бути

соціально і професійно корисними, робити добро, навіть якщо воно дорого обходиться, безкорисливо допомагати усім людям; ці респонденти виявилися внутрішньо емпатійними, відкритими, довірливими і душевними; зазначена професійна компетентність майбутніх фахівців межує із прагненням до самореалізації і до поваги, що є дуже схвальним для цієї категорії досліджуваних; показники виявленої реакційності знаходяться в негативному зв'язку із показниками самоефективності, тому є усі підстави стверджувати, що студенти – майбутні психологи більше схильні до позитивного оцінювання суспільного життя, демонструючи прогресивну, орієнтовану на майбутнє систему цінностей; вони позбавлені застосування маніпулятивних технологій взаємодії; їхнє цілеспрямоване ставлення до життя визначає домінантність як переживання неперевіреності над іншими й надмірного прагнення до успіху і схвалення; особистісні ресурси довірливості, чутливості до соціального впливу й орієнтованості на прийняття інших людей спрямовані на їхню соціально-комунікативну активність, яка виявляється у здатності швидко та ефективно встановлювати конструктивні контакти з іншими людьми, вирішувати продуктивні завдання у процесі спілкування та міжособистісної взаємодії.

У студентів-політологів виокремлено фактори «релігійність» ($\beta = -0,440$), «загальна зацікавленість» ($\beta = 0,272$), «дозволеність» ($\beta = 0,165$) і «расизм» ($\beta = 0,158$). Рівень їхньої професійної самоефективності визначають зовнішні мотиваційні стандарти в ознаках відсутності релігійних переконань; переважно вони орієнтовані на прагнення до соціального статусу через визнання оточуючими, престиж, соціальний вплив та владу та потреби в самореалізації; їхня наполегливість і активність знаходять відображення в загальній зацікавленості, що дає змогу охарактеризувати цих студентів як відкритих новому досвіду й свідчить про їхній безперервний розвиток і прагнення до реалізації особистісного потенціалу; у взаєминах з іншими людьми вони вміють налагодити теплі і дружні стосунки, виявити співпереживання іншим та за необхідності віднайти потрібний компроміс у взаєминах, що загалом суттєво впливає на їхнє адекватне самоприйняття, незалежність, бажання діяти відповідно до свого досвіду, здатність протистояти соціальному тиску у власних думках і вчинках; студенти – майбутні політологи є залежними від думки інших людей та різноманітних групових вчинків, тому завжди налаштовані на взаємодію з іншими людьми; водночас соціально-психологічна адаптованість цих респондентів підкріплена вираженими расистськими переконаннями, що є ознакою їхньої категоричності, і навіть, певною мірою ворожою налаштованістю щодо представників інших рас і національностей; виражена потреба матеріального задоволення пояснює негативні мотиваційні тенденції щодо активної відданості обраній справі й служіння політичним цінностям.

Отримані результати дослідження були емпірично конкретизовані для виявлення зовнішніх і внутрішніх мотиваційних чинників, які в кожній групі отримали відповідно різний відсоток прояву, що дало змогу побудувати емпіричні моделі мотиваційних чинників професійної самоефективності досліджуваних усіх груп: у групі 1 (працівники Верховної ради України) верифіковано комплекс мотиваційних чинників, які експлікують гармонійне поєднання внутрішніх і зовнішніх мотиваційних стандартів, й оформлені нами як *конструктивно-гармонійні*; в групі 2 (студенти-психологи) верифіковано комплекс мотиваційних чинників, які експлікують диспропорційне поєднання внутрішніх і зовнішніх мотиваційних стандартів із зміщенням в бік домінування внутрішніх стандартів мотивації, що й дало змогу оформити їх у групу *внутрішньо-компетентнісних*; для досліджуваних групи 3 (студенти-політологи) – комплекс мотиваційних чинників, які експлікують домінування зовнішніх стандартів мотивації, і визначені нами як *зовнішньо-регламентовані*.

Запропоновано інтерпретаційну схему для якісної диференціації мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації засобом виокремлення таких двох профілів, як *конструктивний* та *компенсаційно-конструктивний*. Зазначено, що до конструктивного типу належать конструктивно-гармонійні мотиваційні чинники професійної самоефективності досліджуваних групи 1 (працівники Верховної ради України); а до компенсаційно-конструктивного – внутрішньо-компетентнісні і зовнішньо-регламентовані мотиваційні чинники самоефективності досліджуваних студентів-психологів (група 2) і студентів-політологів (група 3).

Обґрунтовано компенсаторний зміст внутрішньо-компетентнісних і зовнішньо-регламентованих мотиваційних чинників самоефективності досліджуваних студентських груп засобом фіксації диспропорційного розподілу внутрішніх і зовнішніх стандартів мотивації. Компенсаційну зону особистісного профілю в групі студентів-психологів складають внутрішні мотиваційні чинники самоефективності, що фактично визначає їхню внутрішньо-компетентнісну досконалість; а для студентів-політологів – зовнішні мотиваційні чинники професійної самоефективності у їхній зовнішньо-регламентованій активності.

Наголошено, що за умови прояву компенсаційно-конструктивного мотиваційного профілю особистості необхідно вдаватися до психокорекційного супроводу засобами регуляційних механізмів безпосередньої та опосередкованої координації набуття мотиваційних ознак професійної самоефективності. Водночас корекційний супровід осіб, які є носіями конструктивного мотиваційного профілю, передбачає утримання цього

мотиваційного рівня через регуляційні механізми контролю особистісно-нормативних змін.

Проведене дослідження дало змогу переконатися, що професійна самоефективність як одна із форм успішного розвитку особистості в інтегральній здатності бути компетентною й відповідати вимогам суспільства спричинена мотиваційними чинниками, які відтворюють особистісну й діяльнісну організацію професійної (політичної) реалізації.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано нове вирішення актуального наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні мотиваційних чинників професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості. Отримані в ході дослідження результати дають змогу сформулювати такі висновки:

1. Результатом теоретико-методологічного аналізу проблеми мотиваційної детермінації професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості є розуміння професійної самоефективності як усвідомленої здатності фахівця вирішувати складні професійні ситуації, ефективно виконувати професійну діяльність завдяки сформованим компетенціям і мобілізації здібностей. Обґрунтовано мотиваційні ознаки прояву професійної самоефективності особистості, де основна увага зосереджена на системних ідеях вивчення мотиваційної сфери особистості, й окреслено специфіку самоефективності особистості в межах її професійної (політичної) реалізації та поза її межами як сформованої соціально-політичної компетентності, що пов'язана із активністю особистості у політичному процесі.

2. Розроблено теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації. Зазначено, що метою професійної самоефективності особистості є як її реалізація власних здібностей і компетентностей, так і відповідне моделювання зовнішньої поведінки, яка відповідає умовам професійних вимог. Виокремлено дві складові професійної самоефективності: *особистісна* складова – самоефективність особистості підкреслює як її почуття самоповаги і власної гідності, так і реальну компетентність (здатність, уміння вирішувати життєві проблеми); та *результативна* складова – як інтегральна здатність особистості бути ефективною за показниками професійних умов діяльності. Комплекс внутрішніх стандартів мотивації професійної самоефективності визначає міру особистісної успішності особистості, й відповідно комплекс зовнішніх стандартів мотивації професійної самоефективності – успішність діяльності.

3. На емпірико-діагностичному рівні з'ясовано особистісно-поведінковий зміст мотиваційних чинників професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації. Факторизація психологічних показників дала змогу отримати однозначно інтерпретовану факторну структуру особистісно-поведінкових характеристик у кожній з досліджуваних груп. Внаслідок застосування регресійного аналізу виокремлено найсуттєвіші прогностичні детермінанти професійної самоефективності в трьох групах: «гармонійність», «комунікабельність», «потреба в порядку» і «потреба в досягненні» для працівників Апарату Верховної Ради України; «готовність допомогти», «реакційність», «домінантність» і «взаємопізнання» для студентів-психологів; «релігійність», «загальна зацікавленість», «дозволеність» і «расизм» для студентів-політологів.

4. Побудовано емпіричні моделі прояву зовнішніх і внутрішніх мотиваційних чинників професійної самоефективності в досліджуваних групах та верифіковано їхні *конструктивно-гармонійні* ознаки, які експлікують гармонійне поєднання внутрішніх і зовнішніх мотиваційних стандартів, *внутрішньо-компетентнісні* – із домінуванням внутрішніх стандартів мотивації, та *зовнішньо-регламентовані* – із домінуванням зовнішніх стандартів мотивації. Виокремлено профілі особистості в межах її політичної реалізації: *конструктивний*, до якого належать конструктивно-гармонійні мотиваційні чинники професійної самоефективності та *компенсаційно-конструктивний*, оформлений внутрішньо-компетентнісними і зовнішньо-регламентованими мотиваційними чинниками професійної самоефективності. Обґрунтовано компенсаційний зміст внутрішньо-компетентнісних і зовнішньо-регламентованих мотиваційних чинників професійної самоефективності, які відповідно визначають внутрішньо-компетентнісну досконалість та зовнішньо-регламентовану активність досліджуваних студентів.

Результати теоретико-емпіричного дослідження дали змогу обґрунтувати внутрішні і зовнішні мотиваційні чинники професійної самоефективності в межах політичної реалізації особистості як синтезуючі ланки успішної професіоналізації в особистісно-поведінкових властивостях та цілісній структурі результативності професійної діяльності і поведінки.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів окресленої проблеми. Можливими *перспективами* є: напрям досліджень, спрямований на вивчення емоційних і когнітивних чинників професійної самоефективності фахівців політичного профілю, а також неусвідомлюваних аспектів її прояву, що допоможе поглибити та конкретизувати існуючі уявлення про генезу і структуру досліджуваного психологічного феномену; вивчення вікових, гендерних, статевих, крос-культурних відмінностей мотиваційної детермінації професійної самоефективності; а також розробка ефективних

психодіагностичних і корекційних програм з метою відстеження особистісно-поведінкового профілю політика, що сприятиме запобіганню дезадаптаційних проявів його професійного розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті, надруковані у виданнях, що затверджені як фахові в галузі психології:

1. Кревська О.О. Політична компетентність: аналіз і тенденції вивчення феномена / О.О. Кревська // Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Психологія» / ред. кол. Н. Скотна (гол. ред.), І. Галян (ред. розділу) та ін. – Дрогобич : Видав. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2015. – Вип. 35. – С. 227-238.

2. Кревська О. О. Макіавеллістичні координати політичної компетентності особистості / О. О. Кревська // Проблеми сучасної психології : збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. – Вип. 34. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2016. – С. 270-280.

3. Кревська О. О. Самоефективність як одна з основ мотивації політичної компетентності особистості / О. О. Кревська. – Наук. вісн. Херсонського держ. ун-ту. – Серія: Психологічні науки. – Херсон, 2016. – Вип. 5. – Т. 1. – С. 86-91.

4. Кревська О.О. Факторні варіації прояву політичної компетентності особистості / О.О. Кревська. – Гуманітарний вісн. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди». – Вип. 13. – Додаток 2 до Вип. 36: Тематичний випуск «Проблеми емпіричних досліджень у психології». – К. : Гнозис, 2016. – С. 99-107.

5. Кревська О.О. Мотиваційна детермінація професійної самоефективності особистості / О.О. Кревська // Психологічні перспективи. – Випуск 30. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2016. – С. 86-95.

Стаття, опублікована в міжнародному науковому виданні:

6. Krevska O. O. The need aspect of motivation of political competence of personality / O. O. Krevska. – Area nauki. – Lublin, 2017. – № 1(1). – P. 57-65.

Статті, опубліковані в збірниках науково-практичних конференцій:

7. Кревська О. Політична компетентність як психологічна ознака особистісної безпеки / Ольга Кревська // Психологія професійної безпеки особистості : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 55-57.

8. Кревська О.О. Мотиваційні детермінанти політичної компетентності студента / О.О. Кревська // Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і практика : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава, 2015. – С. 48-52.

9. Кревська О. О. Політична культура в Україні: психологічні особливості явища / О. О. Кревська // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали II міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. за заг. ред. Л. В. Засєкіної, А. В. Кульчицької. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2015. – С. 52-54.

10. Кревська О. О. Політична компетентність особистості як запорука повноцінного функціонування суспільства / О. О. Кревська // Когнітивні та емоційно-поведінкові фактори повноцінного функціонування людини: культурно-історичний підхід: матеріали II міжнар.наук.-практ. конф. – Харків : Вид-во «Діса плюс», 2015. – С. 330-333.

11. Кревська О. О. Теоретичний та емпіричний аналіз поведінки особистості як складової політичної компетентності / О. О. Кревська. – Особистість у соціальному, віковому та клінічному вимірі сучасного життя : збірник наукових статей / [гол. ред. Ж.П. Вірна]. – Луцьк : Вежа-Друк, 2016. – С. 223-227.

12. Кревська О. О. Мотиваційні детермінанти політичної компетентності особистості / О. О. Кревська // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали III міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. за заг. ред. Л. В. Засєкіної, А. В. Кульчицької. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2016. – С. 21-24.

13. Кревська О.О. Мотиваційні детермінанти політичної компетентності особистості: феномен самоефективності / О.О. Кревська// Перспективні напрямки розвитку сучасних педагогічних і психологічних наук: зб. тез наук.-практ. конф. – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2016. – С. 76-80.

АНОТАЦІЇ

Кревська О. О. Мотиваційні чинники професійної самоефективності особистості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2018.

У дисертаційній роботі обґрунтовано мотиваційну детермінацію професійної самоефективності особистості в межах її політичної реалізації. Конкретизовано категоріально-понятійний зміст феномену самоефективності та

розроблено теоретичну модель мотиваційної детермінації професійної самоефективності в сфері політичної реалізації особистості. Поглиблено наукові уявлення про зміст внутрішніх і зовнішніх стандартів мотивації професійної самоефективності особистості та особистісну й результативну складові професійної самоефективності особистості як форми реалізації власних здібностей і компетентностей та відповідного моделювання зовнішньої поведінки, яка відповідає умовам професійних вимог.

За результатами емпіричного дослідження з'ясовано психологічний зміст мотиваційних чинників професійної самоефективності й верифіковано комплекс їхніх конструктивно-гармонійних, внутрішньо-компетентнісних і зовнішньо-регламентованих ознак; виокремлено мотиваційні чинники конструктивного та компенсаційно-конструктивного профілів особистості в межах її політичної реалізації.

Ключові слова: самоефективність, професійна самоефективність, мотиваційні чинники, політична реалізація, особистість.

Кревская О. А. Мотивационные факторы профессиональной самоэффективности личности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата психологических наук по специальности 19.00.01 – общая психология, история психологии. – Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки, Луцк, 2018.

В диссертационной работе обосновано мотивационную детерминацию профессиональной самоэффективности личности в пределах ее политической реализации. Конкретизированы понимание профессиональной самоэффективности как осознанной способности человека противостоять сложным ситуациям и влиять на эффективность деятельности и функционирования личности в целом посредством использования сформированных компетенций и мобилизации способностей.

Разработана теоретическая модель мотивационной детерминации профессиональной самоэффективности в сфере политической реализации личности, где выделены личностная составляющая в проявлениях профессиональных компетенций и способностей, и результативная составляющая как интегральная способность быть эффективным по показателям профессиональных условий деятельности. Комплекс внутренних стандартов мотивации профессиональной самоэффективности определяет степень личностной успешности личности, и соответственно комплекс внешних стандартов мотивации профессиональной самоэффективности – успешность деятельности.

На эмпирико-диагностическом уровне выяснено личностно-поведенческое содержание мотивационных факторов профессиональной самооффективности личности в пределах ее политической реализации. В результате составлены эмпирические модели мотивационных факторов профессиональной самооффективности личности, которые оформлены как конструктивно-гармоничные мотивационные факторы, которые эксплицируют гармоничное сочетание внутренних и внешних мотивационных стандартов, внутренне компетентностный как диспропорциональное сочетание внутренних и внешних мотивационных стандартов со смещением в сторону доминирования внутренних стандартов мотивации и внешне регламентированные мотивационные факторы с выраженным доминированием внешних стандартов мотивации.

Предложено интерпретационную схему качественной дифференциации мотивационных факторов профессиональной самооффективности личности в пределах ее политической реализации средством выделения таких двух профилей как конструктивный, к которому относятся конструктивно гармоничные мотивационные факторы профессиональной самооффективности и компенсаторно-конструктивный, вмещающий внутренне компетентностные и внешне регламентированные мотивационные факторы профессиональной самооффективности. Обосновано компенсационное содержание внутренне компетентностных и внешне регламентированных мотивационных факторов профессиональной самооффективности, которые соответственно определяют внутренне компетентностное усовершенствование и внешне регламентированную активность исследуемых студентов.

Диссертационная работа имеет практическое значение в использовании психологами-консультантами полученных результатов в качестве ориентиров для разработки конкретных рекомендаций относительно оптимизации профессиональной самооффективности личности в сфере политической реализации и психокоррекционных мероприятий со специалистами политического профиля для усовершенствования системы их самоменеджмента и преодоления дезадаптационных проявлений их профессионального развития, а также определяет перспективы дальнейших разработок сбалансированных исследований эмоциональных и когнитивных факторов их профессиональной самооффективности, неосознанных аспектов ее проявления, а также возрастных, гендерных, половых, кросс-культурных отличий мотивационной детерминации профессиональной самооффективности.

Ключевые слова: самооффективность, профессиональная самооффективность, мотивационные факторы, политическая реализация, личность.

Krevska O. O. Motivational factors of professional self-efficacy of personality. – Manuscript

Dissertation for Candidate Degree in Psychology (Ph.D.): Specialty 19.00.01 – General Psychology, History of Psychology. – Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, 2018.

The motivational determination of the person's self-efficacy in the framework of its political realization is substantiated in the dissertation. The categorical-conceptual content of the phenomenon of self-efficacy is specified and the theoretical model of the motivation determination of professional self-efficacy in the field of political realization of personality is developed. The scientific ideas about the content of internal and external standards of motivation of professional self-efficacy of personality and the personal and effective component of professional self-efficacy of personality as a form of realization of their own abilities and competencies and corresponding modeling of external behavior that meets the requirements of professional requirements are in-depth.

According to the results of the empirical research, the psychological content of the motivational factors of professional self-efficacy was determined and the complex of their constructive-harmonious, internal-competence and external-regulated features was verified and the motivational factors of the constructive and compensatory constructive profiles of personality within the limits of its political realization were identified.

Key words: self-efficacy, professional self-efficacy, motivational factors, political realization, personality.

Підписано до друку 03.04.2018 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк на різнографі. Обсяг 0,9 ум. друк. арк. 0,9 обл.-вид. арк.
Наклад 100 пр. Зам. 39. Видавець і виготовлювач – Вежа-Друк
(м. Луцьк, вул. Шопена, 12, тел. (0332) 29-90-65).